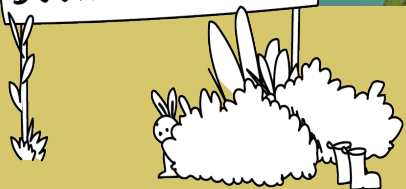

BUURTKLIMAATJE

ARCHIKLAS

BEELDVERSLAG

Kinder Klimaat Atelier 2022

BEELDMATERIAAL

Archiklas publiceert foto's van kinderen enkel herkenbaar, als daar toestemming voor is van ouders.
Foto's zijn niet bedoeld om door derden gedeeld te worden.
Mocht u foto's tegenkomen zonder toestemming, laat het ons dan weten via info@archiklas.nl

VOORWOORD

In 2021 organiseerde we zes keer een Buurtklimaatje-activiteit voor kinderen op het Amelandse plein. Dit was leuk en werd enthousiast ontvangen, maar er ontbrak wat... De wens ontstond om dit nog eens te doen en dan meer continuïteit aan te brengen. Elke week een activiteit voor de kinderen en voor het buurtklimaat. Écht impact maken, een band opbouwen en kinderen iets leren over water en klimaat. En dat deden we.

Voor mij persoonlijk was dit elke week een moment om naar uit te kijken. Een moment in de week waarin ik met kinderen één-op-één in gesprek kon en samen iets kon creëren rondom onderwerpen zoals water en klimaat.

De aandacht en nieuwsgierigheid die de kinderen hadden op de vrijdagmiddag verbaasde me. En het bevestigde: hier betekenen we écht iets. Het resultaat van een jaar lang Kinder Klimaat Atelier is samengevat in dit beeldverslag.

Voordat je doorbladert wil ik een aantal mensen bedanken. Allereerst Karen Welp en Sander van der Ham voor de samenwerking van Buurtklimaatje in Carnisse. Daarnaast de bewoners van het Stadsklooster die hun ruimte beschikbaar hebben gesteld. Het Kinder Klimaat- Atelier is verder mogelijk gemaakt door de bijdrage van het Rotterdams Weerwoord en waterschap Hollandse Delta. En als laatste grote dank aan iedereen van Archiklas en alle Archikrachten die elke week weer op het Amelandse plein stonden!

Veel lees en kijk plezier,

Maël Vanhelsuwé

Coördinator Kinder Klimaat Atelier en Mede-oprichter Archiklas

Het doel van het Kinder Klimaat Atelier is om positief bij te dragen aan het buurtklimaat van Carnisse door kinderen bewust te maken van water in de stad en de gevolgen van klimaatverandering en actief te laten deelnemen in het vergroenen van de wijk.

Dit beeldverslag is een impressie van het Kinder Klimaat Atelier in 2022. Het start met een algemene beschrijving van het bereik en de effecten van het atelier. Daarna laat het zien welke activiteiten er gehouden zijn en wat kinderen daarvan hebben geleerd. Uiteraard geïllustreerd met veel foto's.

Elke activiteit bestond uit een deel theorie en een deel praktijk. Dit betekent dat we met kinderen in gesprek gingen over een onderwerp of samen een stukje lasen uit een boek. Wij leerden wat ze al wisten en konden hun kennis aanvullen. Daarna werd er altijd iets actiefs gedaan. Door een proefje konden kinderen zelf iets ontdekken of onderzoeken en door creatief bezig te zijn werd opgedane kennis verwerkt, toegepast en kon het uiteindelijk goed bekliven.

Door het jaar heen zijn verschillende thema's behandeld. De thema's staan hiernaast toegelicht. De kleuren zijn gebruikt in dit beeldverslag om het thema van de activiteit snel te herkennen.

WATERBEWUSTZIJN

Water is overal om je heen, maar dat zie je niet direct. Kinderen ontdekken de rol van water in de stad en hoe het zich gedraagt in verschillende omstandigheden? Waar komt drinkwater vandaan? Wat gebeurt er met regenwater en drijft een steen eigenlijk?

GROEN

Carnisse maken we klimaatadaptiever door te vergroenen. Hoe maken bomen de stad koeler? Hoe groeit een zaadje en hoe neemt een plant eigenlijk water op uit de grond?

HITTE

In de zomer is het warm en op sommige plekken in de stad nog warmer dan op anderen. Hoe komt dat? Wat doe je als het warm is en hoe kun je het plein lekker koel maken?

DROOGTE

Als het lange tijd niet regent, wordt het droog. Planten en bomen kunnen daar niet tegen en ook kan het zijn dat drinkwater opraakt. Hoe komt dat en hoe kun je water bewaren?

WATEROVERLAST

Als er te veel regen valt kan er overlast ontstaan. Waarom stroomt het water niet weg naar het riool? Kan het nog ergens anders heen? Of kan je juist iets leuks doen met al dat water?

ONTWERPEN

Wanneer kinderen leren over wateroverlast, hitte en droogte kunnen ze deze kennis ook toepassen. Waar is er ruimte voor bomen? Hoe kun je water opvangen en er ook nog een leuke plek van maken?

BEREIK

- 18 verschillende activiteiten van 1 tot 3 weken per activiteit.
- 5 tot 20 kinderen per week
- +/- 200 verschillende kinderen bereikt (naar schatting)
- Een aantal kinderen kwam elke week vanaf het moment dat ze ons hadden ontdekt. Sommige kinderen kwamen maar één keer. De meesten zagen we 3-5 keer.
- Leeftijd tussen de 2 en 14 jaar

FYSIEKE IMPACT IN DE BUURT

- 2 plantenbakken gevuld met zelf opgekweekte eetbare planten
- 1 hemelwaterafvoer afgekoppeld
- 1 regenton aangesloten
- 500+ bollen geplant
- 15 potjes met eetbare plantjes mee naar huis genomen
- 1 schaduwplek gemaakt
- 1 educatief kunstwerk over de watercyclus gemaakt
- Onderhoud gedaan aan de zelfbeheerplek

KENNIS EN VAARDIGHEDEN

Kinderen hebben nieuwe kennis en vaardigheden opgedaan. De leerdoelen en kennisonderwerpen staan per activiteit beschreven.

Voor veel kinderen was de kennis over water en klimaat nieuw waardoor ze direct iets leerden tijdens een gesprekje of een activiteit. Voor kinderen voor wie de kennis niet 100% nieuw was, hielpen de activiteiten om meer inzicht te krijgen in het onderwerp, de kennis te leren toepassen en vertrouwt te raken met de kennis. Als kinderen vaker deelnamen bouwde hun kennis en hun inzicht steeds verder op.

Anders dan bijvoorbeeld op school konden we de kennis op maat aanbieden aan de kinderen. Zo maakte de één-op-één-gesprekken het mogelijk om de onderwerpen relevant te maken voor de omgeving die de kinderen kenden.

- Een kind dat een aantal weken per jaar doorbrengt in Marrokko kan het begrip 'klimaat' beter begrijpen door een vergelijking te maken tussen het weer in Marrokko en Nederland. -

Daarnaast droegen de activiteiten bij aan een aantal vaardigheden zoals: kritisch kijken, oplossingsgericht vermogen, communiceren en creativiteit. Maar ook praktische vaardigheden zoals zaadjes planten, bollen planten, figuurzagen, mozaïeken, schilderen, knippen, kleuren, zagen, grasmaaien en knopen leggen.

BEREIK EN EFFECTEN

BETROKKEN OUDERS

Ook ouders en volwassenen zijn betrokken geweest. Sommige ouders kwamen met hun kind meedoen aan de activiteit, anderen keken vanaf een afstandje. Het is waardevol geweest dat ouders zagen hoe hun kind speelt en leert en het gaf ouders plezier en verbinding met hun kind wanneer ze samen deelnamen aan een activiteit.

De plantenbakken met eetbare planten zorgden voor interesse bij volwassenen. Hierdoor hebben we veel buurtbewoners kunnen uitleggen wat Buurtklimaatje doet, wat het Kinder Klimaat Atelier inhoudt en waarom het belangrijk is om met het buurtklimaat bezig te zijn.

PLACEMAKING

Het Amelandseplein ligt midden in Carnisse en veel bewoners hebben een haat-liefde verhouding met de plek. Het is een fijne groene plek met speelgelegenheid, maar de plek wordt ook geassocieerd met vandalisme en criminaliteit. Dit kregen we vaak te horen van ouders en kinderen.

Ondanks alle waarschuwingen van bewoners hebben we 4 weken van de zomer een grote constructie op het plein gezet als schaduwplek. Ouders waren bang dat dit zou worden vernield. Maar de schaduwplek werd uiteindelijk zelfs gebruikt voor feestjes met extra slingers en ballonnen. Ook plantjes en de regenton werden gerespecteerd door

bewoners en groentes en kruiden werden zelfs geplukt om te eten.

Voor een aantal kinderen met ouders werd het Amelandseplein op vrijdagmiddag een vaste bestemming.

Doordat mensen elke week samenkomen op een plek ontstaan er meer positieve herinneringen en associaties met de plek. Zo droeg het Kinder Klimaat Atelier, in combinatie met alle andere activiteiten van Buurtklimaatje, bij aan een positieve reputatie van de plek en werd de plek betekenisvoller.

BREDERE BLIK VOOR ONTWERPERS

De Archikrachten die de activiteiten hebben begeleid zijn allemaal ontwerpers. Ze zijn actief als architect, stedenbouwkundige, (ruimtelijke) ontwerper of zijn aan het einde van hun studie.

De Archikrachten hebben ons teruggeven dat het Kinder Klimaat Atelier hen ook veel heeft gebracht. Ze gaven aan dat het waardevol was om een wijk zoals Carnisse en haar bewoners te leren kennen. Een wijk die vanuit het vakgebied bekend staat om haar sociaal-economische en ruimtelijke uitdagingen. Door het leven in de wijk te ervaren en de bewoners te leren kennen, kregen de ontwerpers een beter beeld bij wat deze 'problematiek' betekent in het dagelijks leven.

“Wow er zit echte klei in de grond, mogen we een beetje mee naar huis nemen?”

BODEMONDERZOEK

18 & 25 maart

DOEL

- Kennis opdoen over droogte.
- Leren wat waterdoorlatendheid is.
- Ontdekken hoe water zich gedraagt in verschillende grondsoorten en halfverhardingsoorten.

ACTIVITEIT

Er komen steeds langere droge periodes in Nederland. Hoe houd je regenwater vast waar het valt? Welke rol heeft de bodem daarin?

Met behulp van grondboren zijn er monsters van de bodem op het plein genomen en van dichterbij bekeken. De kinderen ontdekten wormen, worteltjes en verschillende kleuren en texturen van de grond. Dieper in de grond kwamen we klei tegen.

Op verschillende plekken hebben de kinderen met gieters getest hoe snel het water de grond in zakte.

Daarna hebben ze een eigen proefopstelling gemaakt in een doorzichtig bekertje. Zo ontdekten ze hoe water door zand of aarde heen stroomt en wat er gebeurt als je er een tegel op legt of houtsnippers.

“hé een zonnebloemzaadje lijkt heel erg op een zonnebloempitje dat je kunt eten.”

ZAADBOMMEN & ZAAIEN

1, 8 & 15 april

DOEL

- Vaardigheden leren om zaadjes te planten
- Ervaren hoe planten uit een zaadje groeien
- Leren wat de positieve effecten zijn van groen op het klimaat van de wijk.

ACTIVITEIT

Groen is goed voor de wijk. Groen zorgt voor verkoeling, zorgt voor infiltratie en maakt straten fleurig.

We hebben bloem- en zaadbommen gemaakt om in de buurt van je eigen huis rond te strooien en we hebben zaadjes van groente en fruit geplant in kleine kweekbakjes.

Het zaaien en bommen maken was populair en de kinderen waren niet bang om vieze handen te krijgen. Verspreid over de weken hebben de kinderen de zaadjes zien groeien.

Tijdens het werken hadden we gesprekken over groen in de wijk en thuis en leerde de kinderen dat groen helpt tegen hitte, droogte en wateroverast.

BLOEMPOTJE MOZAIEKEN

22 & 29 april

DOEL

- Meer groen bij de mensen thuis brengen in Carnisse
- Leren wat de positieve effecten zijn van groen op het klimaat van de wijk.

ACTIVITEIT

Kinderen hebben een bloempot gemozaïekt. De eerste week werden de tegeltjes geplakt en de tweede week werden de potjes gevoegd. De kinderen kregen de potjes mee naar huis met een zelf opgekweekt plantje om voor te zorgen. Op deze manier kunnen ze ook thuis leuk aan de slag gaan met planten!

DOEL

- Bewustworden van regenwater en de afstroom van daken.
- Leren hoe water stroomt

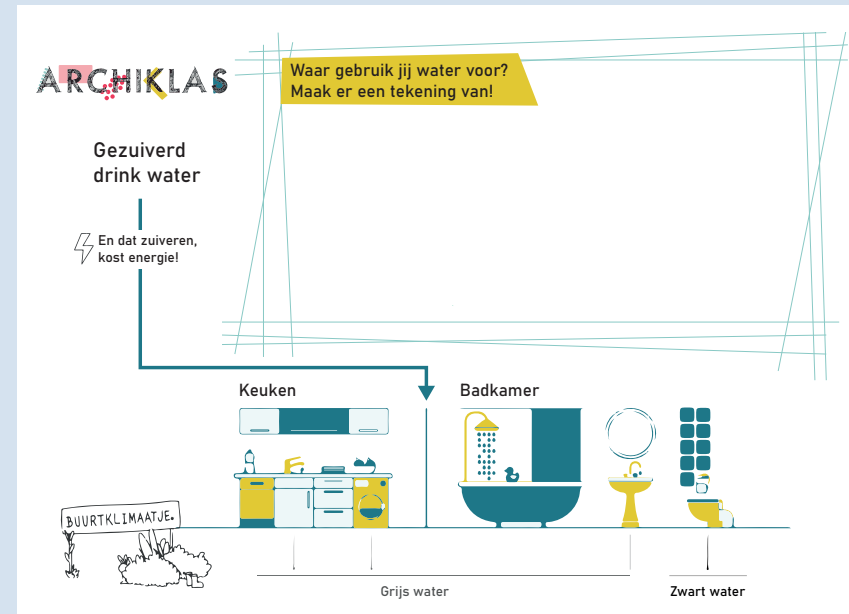
ACTIVITEIT

Soms zijn er in Rotterdam hevige stortbuien. Het water van de daken komt dan allemaal tegelijkertijd in het riool terecht. Het kan ook met een omweg afgevoerd worden of helemaal afgekoppeld worden om het riool tijdelijk te ontzien.

In deze workshop was Bas Sala te gast. Hij maakte met de kinderen afkoppelkunst. Eerst konden kinderen met een schaalmodelletje van kleine buisjes een vorm bedenken voor hun kunstwerk. Daarna bouwde ze dit in het groot van echte regenpijpen. Het testen van de kunstwerken met gieters leerde de kinderen hoe water stroomt.

Eén van de kunstwerken is later aangesloten op het dak van het gemeal zodat er ook daadwerkelijk regenwater doorheen stroomt bij een flinke bui. Zo belandt er minder regen in het riool!

13 & 20 mei

DOEL

- Leren waar ons drinkwater vandaan komt
- Nadenken over water bezuinigen
- Ontdekken hoe je water schoon kunt maken met natuurlijke materialen

ACTIVITEIT

Dat er drinkwater uit de kraan komt vinden we heel normaal, maar hoe werkt dat eigenlijk?

De kinderen hebben hun eigen waterfilters gebouwd met behulp van lege petflessen, zand, aarde en keitjes. Door deze in lagen op elkaar te leggen werd het mogelijk om het water er doorheen te zien stromen.

Ook hebben we gebrainstormd over waar water vandaan komt, waarvoor we het allemaal gebruiken in huis en hoe we minder drinkwater zouden kunnen gebruiken.

“In Marokko geven we de plantjes water met regenwater uit een bak in de tuin”

DOEL

- de watercyclus leren kennen

ACTIVITEIT

Aan de hand van een spelletjes-middag hebben we de verschillende stadia van de watercyclus behandeld. Dit was leuk en leerzaam! De verschillende stadia werden geïllustreerd door zowel actieve spelletjes als puzzels.

Na elk spel kleurde de kinderen een deel van hun persoonlijke watercyclus in.

Wie tijd over had maakte hier een mooi kunstwerk van!

STRIPBOEKJE MAKEN OVER EEN DRUPPEL

17 & 24 juni

DOEL

- Stadia van water leren kennen

ACTIVITEIT

Water verdwijnt nooit van onze planeet. Het maakt een constante rondreis.

Eerst lazen we een verhaal over een waterdruppel die de wereld over ging. Daarna konden kinderen zelf een verhaal maken en illustreren.

Dit werden stripboekjes met een druppel als hoofdpersoon.

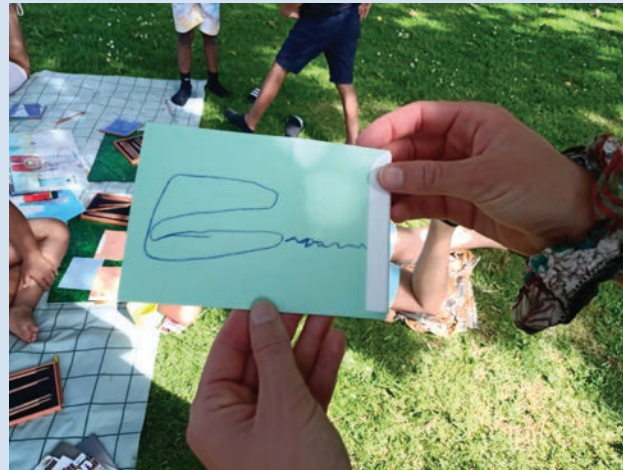
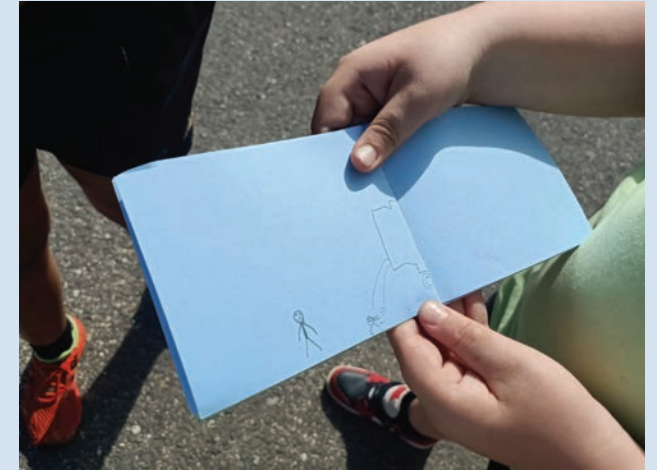
"mijn druppel komt uit de boom en dan worden het wolken"

BUURTKLIMAATJE.

STRIPBOEKJE MAKEN OVER EEN DRUPPEL

"Ik houd van regen want dat is goed voor plantjes!"

WEERDOOSJES

24 juni & 1 juli

DOEL

- Kennismaken met de verschillende typen weer

ACTIVITEIT

Welke type weer ken je? Wat voor weer is het meestal in Nederland en wat heeft weer te maken met het klimaat? Deze vragen waren de start van het gesprek over het weer. Met een aantal prentenboeken deden we nog meer kennis en inspiratie op over het weer.

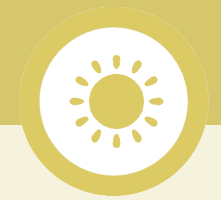
Kinderen maakten vervolgens een 'weerdoosjes' van hun lievelingsweer. De weersomstandigheden zijn duidelijk gemaakt door het doosje te versieren met tekeningen en ander knutselmateriaal.

BEAT THE HEAT

8, 15 & 22 juli

DOEL

- Leren hoe hitte ontstaat
- Ontdekken hoe een koele plek gemaakt kan worden

Deze workshop begint met het meten van de temperatuur op verschillende locaties. Conclusie? In de schaduw is het toch echt koeler.

Om voor de hitte te kunnen schuilen moet er dus schaduw gebouwd worden. De kinderen kunnen eerst een modelletje maken voordat ze levensecht aan de slag gaan met doeken en bamboestokken.

Ook werkten we in meerdere weken toe naar een grote schaduwplek van palen en stoffen slingers.

"Ik wil hier wonen!"

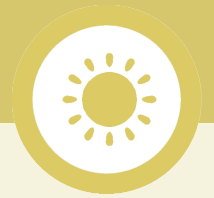

BEAT THE HEAT

"Planten hebben wel water nodig, maar ik weet niet hoe dat in de plant komt."

"Oh dus in een echte boom gaat het water ook vanuit de grond naar boven?"

CAPILLAIRE WERKING

5 & 12 augustus

DOEL

- Capillaire werking van planten en bomen ontdekken
- Leren wat de effecten zijn van droogte in de stad

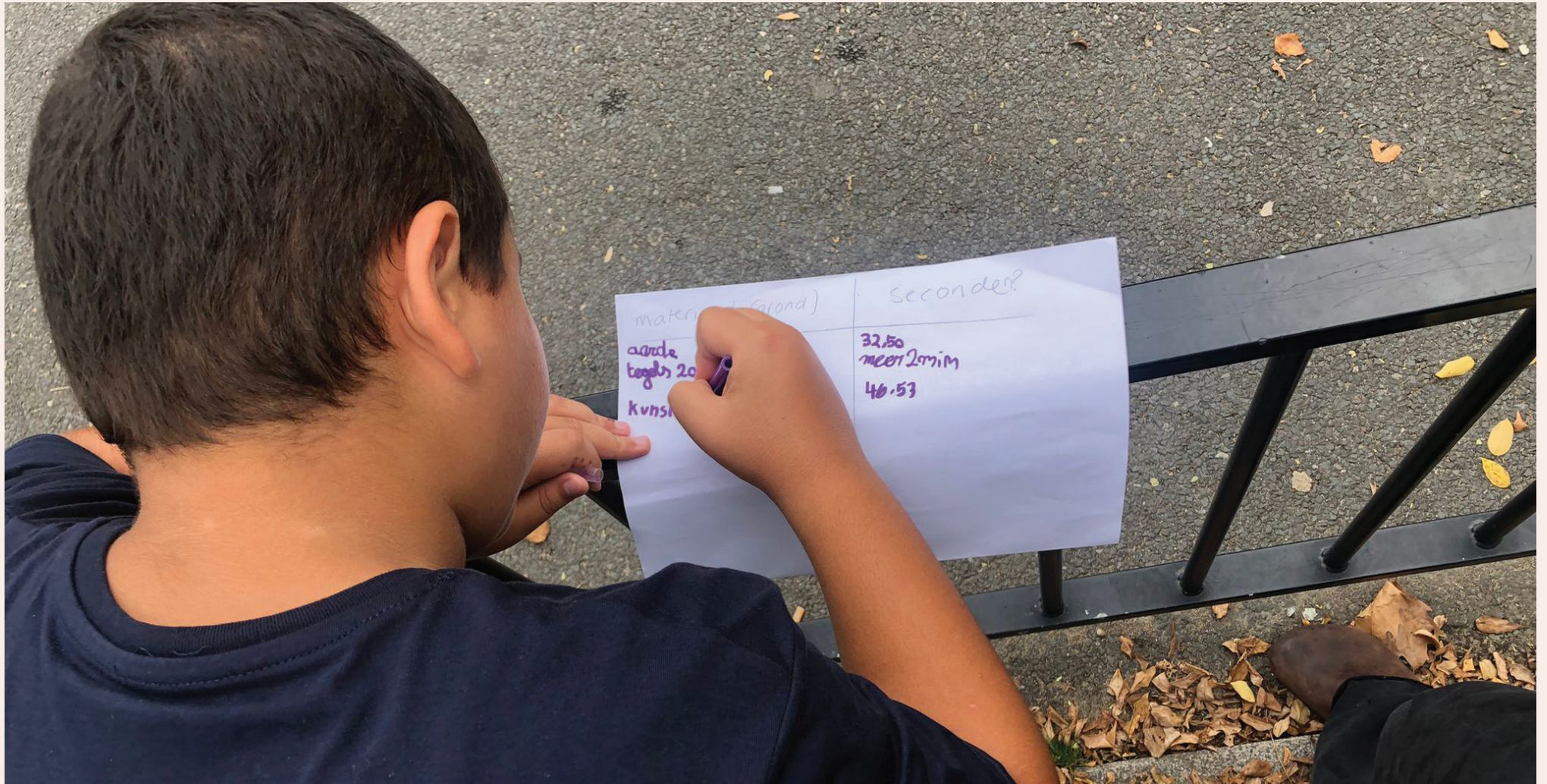
ACTIVITEIT

Op deze dag was het erg warm en droog, en dat paste goed bij het thema. Eerst lazen we een tekst over droogte en hadden we een gesprek wat dat betekent voor de stad en de planten.

In een proefje ontdekten kinderen dat planten water uit de grond zuigen tot het bij hun blaadjes is. Ze tekenden een boom op een koffiefilter en zetten deze met de voet in een plasje water. Het water kroop omhoog.

We installeerden samen met een aantal burens een regenton onder het afkoppelkunstwerk. Een aantal kinderen heeft de regenton versierd.

WATERDOORLATENDHEID

18 & 26 augustus

DOEL

- Leren waarom het belangrijk is dat water infiltreert.
- Ontdekken hoe water infiltreert

ACTIVITEIT

Kinderen hebben getest op welke ondergrond het water het beste in de grond zakte.

Met een gieter konden ze op verschillende plekken op het plein testen hoelang het duurde voordat het water weg was. Soms zakte het de grond in, soms stroomde het naar een lager punt.

Daarna hadden we een gesprek over waarom dat belangrijk is voor het grondwater, de planten, de bomen, droogte en wateroverlast.

KRUIDENBOTER MAKEN

2 & 9 september

DOEL

- Leren wat het nut is van planten in de wijk zoals een functie in klimaatadaptatie maar ook voedzaam
- Ontdekken hoe planten smaken
- Zelf eten leren bereiden

ACTIVITEIT

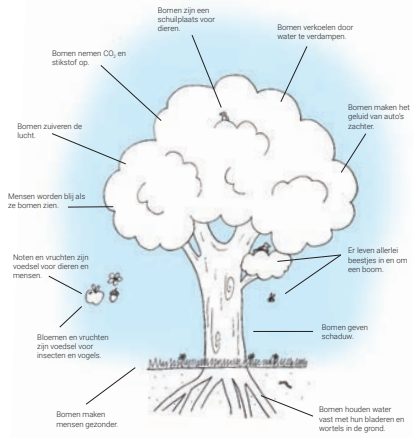
De kruiden die in het voorjaar zijn geplant kunnen geoogst worden! Met een deel van de kruiden wordt er kruidenboter gemaakt die lekker te plekken opgegeten kan worden. Met andere kruiden wordt er ook thee gezet.

Helaas zijn de maiskolven en courgettes al door anderen meegenomen. We hopen dat ze lekker hebben gesmaakt.

HET NUT VAN EEN BOOM

Bomen zijn heel belangrijk voor mens en dier, ook in de stad! Wat ze allemaal doen kan je hieronder lezen.

ARCHIKLAS

ARCHIKLAS

DE WIJK VERGROENEN

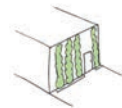
Alle beestjes helpen, van bomen tot kleine plantjes! Welke oplossingen kunnen er in de straat?

1. Een boom planten.

2. Bloembakken neerzetten.

3. Planten tegen de muur laten groeien.

4. Een groendak maken.

5. Plantjes planten in de plaats van stoeptegels.

6. Veel verschillende soorten plantjes planten.

BOMEN IN DE STRAAT

14 september

DOEL

- Leren wat de functie is van bomen
- Leren plattegrond lezen
- Zelf ideeën kunnen bedenken om de wijk groener te maken

ACTIVITEITEN

We begonnen met lezen over de functie van een boom aan de hand van een praatplaat.

Buiten zijn de bestaande bomen bekeken en op een plattegrond aangegeven. Vervolgens is er getekend aan een ideale en kleurrijke straat.

WATERWEETJES POSTERS

23 september

DOEL

- Weetjes leren kennen over water
- Weetjes over water visualiseren

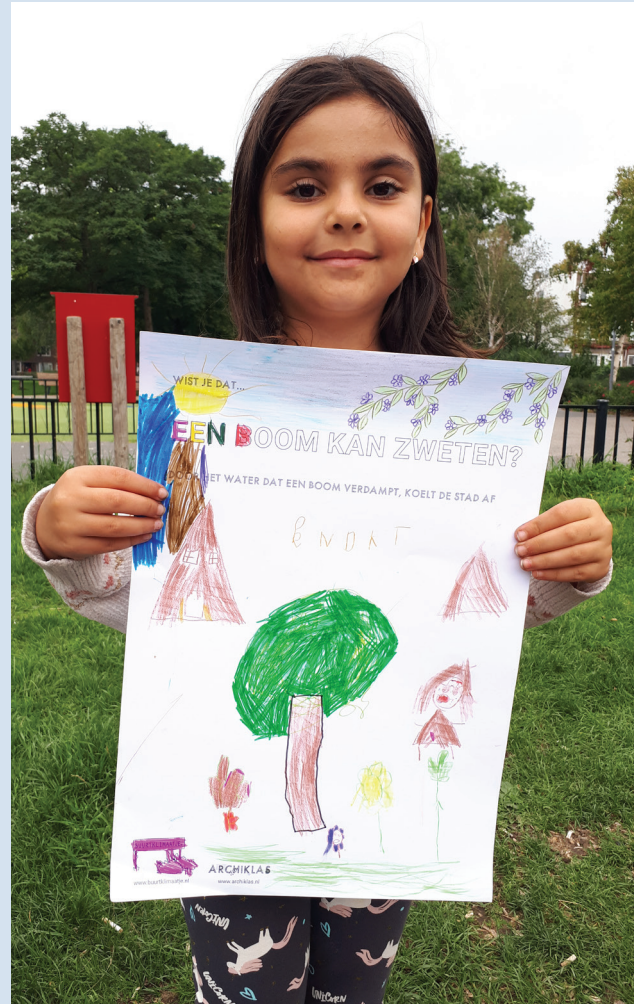
ACTIVITEIT

Het is leuk om een feitje te leren, maar nog veel leuker om dit nieuwe feitje ook te delen met anderen. Om op een leuke manier feitjes over water te delen zijn er A3 posters gemaakt met zinnnetjes waar vervolgens bij getekend kon worden.

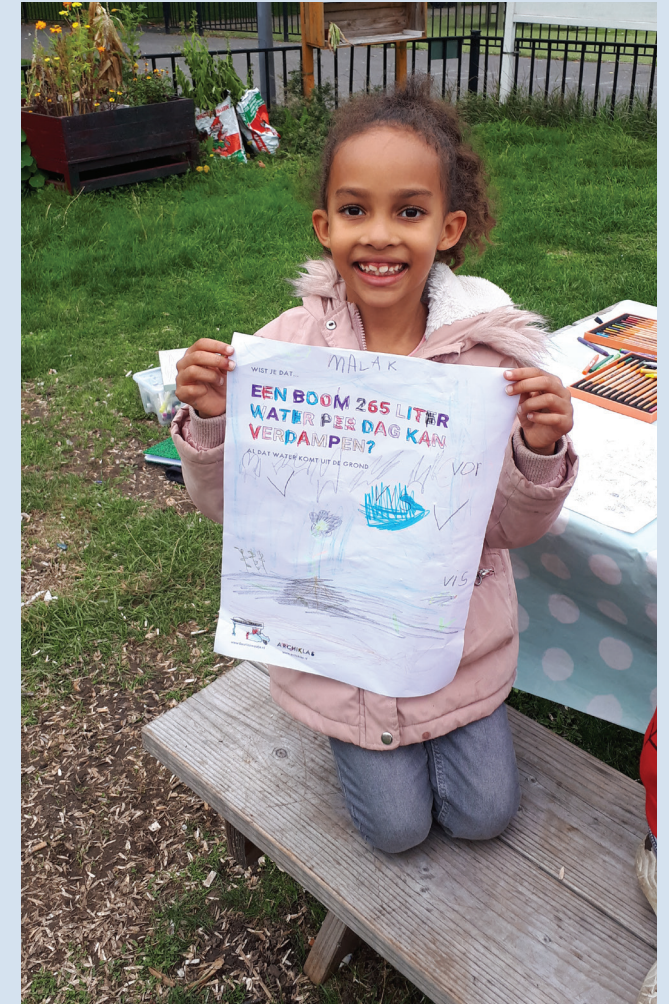
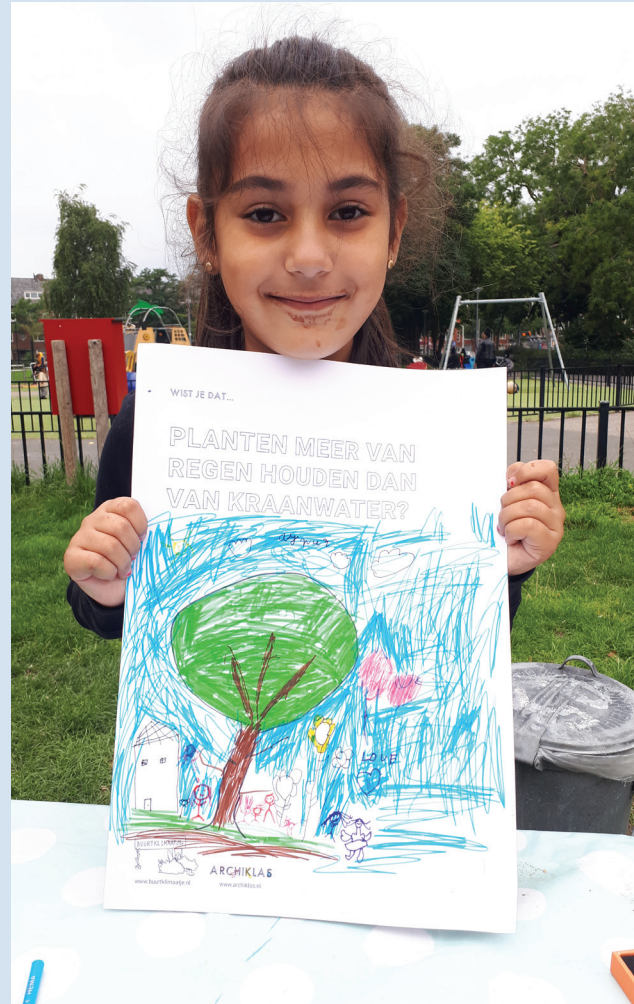
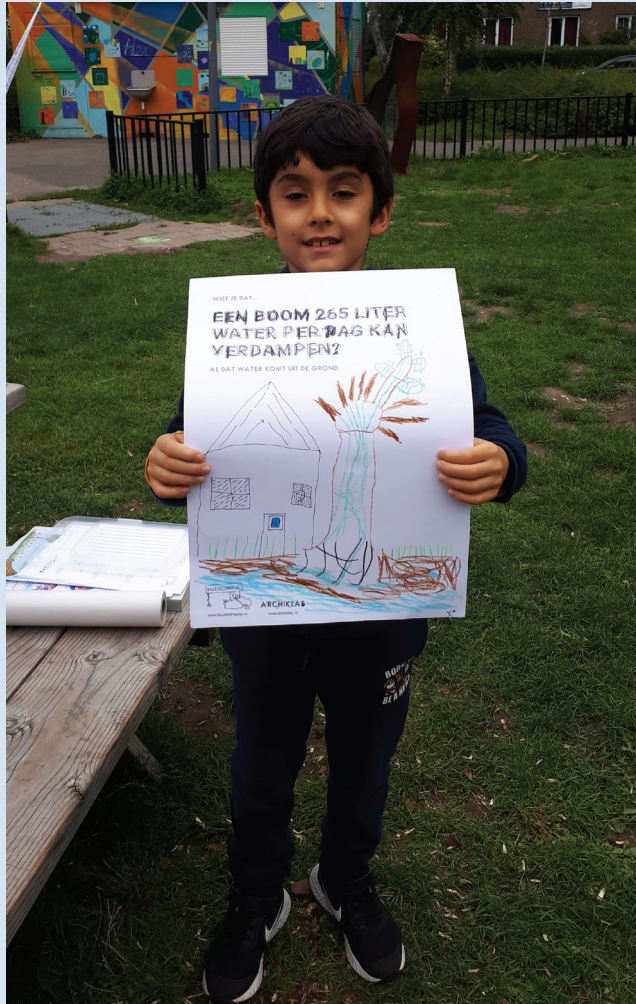
Wist je dat:

- ... Een boom kan zweten?
- ... Planten eigenlijk meer van regenwater houden dan van kraanwater?
- ... We drinkwater gebruiken om de wc door te spoelen?
- ... ons kraanwater uit rivieren, meren en grondwater komt? Het wordt eerst gezuiverd en daarna kunnen we het drinken
- ... een boom 265 liter water per dag verdampt
- ... Mist uit hele kleine waterdruppeltjes bestaat?

30 september en 7 oktober

DOEL

- Bewust worden van de kans op overstromen
- Ontdekken wat drijft en wat zinkt.

ACTIVITEIT

Bij een hevige regenbui blijft er soms veel water op straat staan. Ook kan de Maas in Rotterdam over de oever stromen. Het kan dan zijn dat het moeilijk is om met de fiets of bus naar school of werk te gaan. Hoe kom je daar dan?

Deze dag hebben we eerst van allerlei materialen het drijfvermogen getest. Daarna konden er bootjes, vlotjes en drijvende huisjes gemaakt worden. ook deze zijn getest. Zelfs in de vijver!

“Ik zie het nu: als er Lucht in het bakje zit, blijft het drijven. Als er water in het bakje zit gaat het zinken.”

WATERKRINGLOOP IN EEN ZAKJE

14 oktober

DOEL

- De waterkringloop begrijpen

ACTIVITEIT

Water op aarde verdwijnt nooit. Soms is het regen, soms zit het in de zee of opgeslagen in ijs en soms hangt het onzichtbaar in de lucht. Al vaak is de waterkringloop langsgelopen en dit keer maken de kinderen hun eigen kringloop na.

Op een zip-zakje wordt een kringloop nagetekend, wolken, regen, bergen, een rivier, de zee. Vervolgens stoppen we in het zakje watten, zaadjes van tuinkers en een paar druppels water. Nu is het afwachten wat er gebeurt.

De kinderen ontdekken in de weken erop dat het water verdampt en druppeltjes vormt op het plastic en vervolgens, als regen, weer terugloopt naar de zaden. De zaden groeien op hun beurt en de tuinkers kan gegeten worden.

28 oktober, 4 en 11 november

DOEL

- Leren hoe je een bol plant
- Begrijpen hoe een bol groeit
- Kennis opdoen over het belang van groen in de stad.

ACTIVITEIT

Het Amelandseplein is al best groen, met gras en bomen. Er is alleen niet veel dat bloeit. Door bloembollen te planten op het plein, en in de omliggende straten wordt de wijk fleuriger en vergroot de biodiversiteit.

Deze dagen mogen kinderen zelf bollen planten. Eerst gaan we in gesprek over waarom groen in de stad belangrijk is en ontdekken de kinderen wat een bloembol is en hoe je deze moet planten. In groepjes planten de kinderen de bollen en daarna maaien we het gras, en hangen we de uitgedroogde zonnebloemen op. Het Amelandseplein is winterklaar.

"Ik weet het! Er komt een bloem uit!"

18 november t/m 16 december

DOEL

- De waterkringloop leren kennen
- Begrijpen hoe water in je directe omgeving zich beweegt

ACTIVITEIT

Als afsluiter van het jaar hebben we een grote educatieve tekening gemaakt van de waterkringloop. Na een jaar proefjes doen, kennis opdoen, zelf groene impact maken en ontwerpen komt alle informatie bijeen in dit kunstwerk.

De kinderen konden een onderdeel van de waterkringloop kiezen en zelf uitzagen uit hout. Na het zagen werd er geschuurd en werden de onderdelen kleurrijk in geschilderd. Uiteindelijk werd alles in de juiste volgorde op het bord gespiekerd. Nu kan de hele buurt de kringloop bekijken en hier iets van leren.

ARCHIKLAS

mede mogelijk gemaakt door het Rotterdams Weerwoord en het waterschap Hollandse Delta